سخنی چند در مورد زیارت عاشورای معروفه

[نکته‌های پژوهشی ـ ۴]

آیت‌الله علی احمدی میانجی*

بسم الله الرحمن الرحیم

۱. زیارت عاشورای معروف را علماء و فقهای بزرگ نقل فرموده‌اند. ابوالقاسم جعفربن قولویه، درکامل الزیارات، ص ۱۹۳ ط غفّاری، و شیخ الطائفه، محمّدبن حسن الطوسی، در مصباح المتهجّد ص ۷۷۳، و سیّد ابن‌طاوس، علیّ‌بن موسی، در مصباح الزائر ص ۲۶۸، وکفعمی در مصباح ص ۴۸۲، [آن را] آورده‌اند و جمعی از بزرگان فقهاء و علمای شیعه بر آن مداومت داشته‌اند؛ بنابراین جای شکّ و تردید در آن راه ندارد.

۲. شیخ ابوالقاسم ابن‌قولویه آن را با دو سند خود نقل نموده وگوید:

الف: حدّثني حکیم‌بن داودبن حکیم (که از مشایخ ابن‌قولویه است که خود آنها رادر مقدّمه کتاب توثیق کرده است) و غیره عن محمّدبن موسی الهمدانيّ، عن محمّدبن خالد الطیالسيّ، عن سیف‌بن عمیرة و صالح بن عقبة جمیعاً عن علقمةبن محمّد الحضرميّ.

ب: (عن مشایخه العظام و هم کثیرون کلّهم أجلّاء و الظاهر أنّ المراد هنا

*. با سپاس از خانوادهٔ آن عالم فقید که اصل دست‌خطّ ایشان را در اختیار سفینه قرار دادند.

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-20]

[DOR: 20.1001.1.17350689.1387.6.21.11.7]

ما ذكره ص ۱۹۰ قبل ذلك: حدّثني أبي ـ رحمه الله ـ عن سعدبن عبدالله، عن أحمدبن محمّدبن عيسى) عن محمّدبن إسماعيل‌بن بزيع، عن صالح‌بن عقبة، عن مالک الجهنيّ عن أبي‌جعفرعلیه‌السلام.

۳. شیخ طوسی ـ رحمه الله تعالی ـ در مصباح ص ۷۷۳ از صالح‌بن عقبه و سیف‌بن عمیرة از علقمة، زیارت را نقل فرموده است و احتمال می‌رود که شیخ آن را از دو طریق ابن‌قولویه نقل کرده باشد و احتمال می‌رود که با طریق خود: ابن أبي جید (علیّ‌بن أحمدبن محمّدبن أبي جید: استاد مفید و شیخ رحمهما الله تعالی) عن محمّدبن الحسن (ابن‌الولید) عن الصفّار (محمّدبن الحسن) عن محمّدبن الحسین (بن أبي‌الخطّاب الزیّات) عن محمّدبن إسماعیل‌بن بزیع، عن کتاب صالح‌بن عقبة؛ و عدّة من أصحابنا، عن ابن‌بابویه، عن أبیه و محمّدبن الحسن (ابن‌الولید) عن سعدبن عبدالله، عن أحمدبن محمّد، عن علیّ‌بن الحکم، عن (کتاب) سیف‌بن عمیرة، نقل کرده باشد و اقوی همین است و این دو سند صحیح است.

۴. شیخ بزرگوار طوسی ـ رضوان الله علیه ـ این زیارت را در مصباح المتهجّد ص ۷۷۷، با سند صحیح از صفوان‌بن مهران جمّال از امام صادق‌علیه‌السلام نقل کرده است. در مصباح گوید:

و روی محمّدبن خالد الطیالسيّ، عن سیف‌بن عمیرة قال: خرجت مع صفوان‌بن مهران الجمّال و عندنا جماعة من أصحابنا إلی الغريّ بعد ما خرج أبوعبداللهعلیه‌السلام**... فلمّا فرغنا من الزیارة صرف صفوان وجهه إلی ناحیة أبي‌عبدالله الحسین**علیه‌السلام **فقال: تزورون الحسین**علیه‌السلام **من هذا المکان من عند رأس امیرالمؤمنین**علیه‌السلام.

(از اینجا ترجمه را ذکر می‌کنیم) از اینجا امام صادق‌علیه‌السلام اشاره کرد به امام حسین‌علیه‌السلام و من هم با او بودم. پس صفوان امام حسین‌علیه‌السلام را با زیارتی که علقمه از امام باقرعلیه‌السلام در روز عاشورا نقل کرده، زیارت کرد و دعای وداع علقمه را

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-20]
[DOR: 20.1001.1.17350689.1387.6.21.11.7]

خواند. سیف‌بن عمیره می‌گوید: به صفوان گفتم: علقمه دعای وداع را از امام باقر علیه‌السلام نقل ننموده است فقط زیارت کرده است. صفوان گفت: من با امام صادق علیه‌السلام وارد اینجا شدم و همان‌طوری که ما کردیم، زیارت کرد و دعای وداع را خواند و همان‌طوری که ما نماز خواندیم، نماز خواند. سپس به من فرمود: با این زیارت و دعا، زیارت کن؛ زیرا من ضامنم برای هر کسی که با این زیارت، زیارت کرده و این دعا را از نزدیک یا دور بخواند که زیارت و دعای او مقبول و سعی او مشکور و سلام او رسیده باشد و حوائج او برآورده شود؛ هر چه در هر قدر باشد. فرمودند: صفوان، من این زیارت را با این ضمانت، از پدرم و پدرم از پدرش امام علیّ‌بن الحسین علیه‌السلام و او از امام حسین و امام حسین از برادرش امام حسن و امام حسن از پدرش امیرالمؤمنین و امیرالمؤمنین از رسول خدا و رسول خدا از جبرئیل و جبرئیل از خدا یافته‌ام. الحدیث.

و طریق شیخ ـ رحمه الله تعالی ـ به محمّدبن خالد صحیح است و سند این است: حسین‌بن عبیدالله، عن أحمدبن محمّدبن یحیی، عن أبیه، عن محمّدبن علیّ‌بن محبوب، عن (کتاب) محمّدبن خالد الطیالسیّ.

حقیر سفارش [به] همهٔ دوستان امام حسین علیه‌السلام [می‌کنم] که این زیارت رابخوانند و ترک ننمایند تا آثار معنوی و مادّی آن را دریابند. و مرحوم محدّث بزرگوار حاج شیخ عبّاس قمی ـ رضوان الله علیه ـ روایت صفوان را تماماً نقل فرموده است. و الحمدلله ربّ العالمین.

[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-20]

[DOR: 20.1001.1.17350689.1387.6.21.11.7]

[DOR: 20.1001.1.17350689.1387.6.21.11.7]
[Downloaded from mail.safinahmagazine.ir on 2026-11-20]

دستخط آقای میانجی